

Д. Баркасі

Важливість ерготерапії в соціальній праці

Вищий заклад охорони здоров'я та соціальної роботи святої Альжбети Братислава, н. о.
Окреме робоче місце: філіал Метода Домініка Трчка

Вступ

Засновник професії працетерапії Георг Бартон першим заявив у 1914 р. "Якщо є захворювання, спричинені діяльністю, також повинна бути терапія, яка займається діяльністю"¹. Працетерапія – це професійна робоча терапія, яка є частиною медичної реабілітації та психотерапії. Вона використовує конкретні методи діагностики та лікування, процедури та заходи для лікування людей з різними типами інвалідності, які мають тимчасові чи постійні фізичні, психічні, сенсорні чи психічні обмеження. Її метою є досягнення максимально можливої самодостатності у повсякденній та дозвіллевій діяльності. Це допомагає вирішувати практичні питання, пов'язані зі зменшенням або втратою самодостатності у важливих для життя діяльності, тим самим сприяючи активній інтеграції індивіда в суспільство і тим самим сприяючи поліпшенню його якості життя. Якість життя впливає на соціальні, медичні, економічні та екологічні умови, пов'язані з людським та соціальним розвитком. На суб'єктивну оцінку власного здоров'я впливають наявність та інтенсивність проблем зі здоров'ям, а також такі фактори, як психічний стан індивіда, його досвід, соціально-культурні впливи навколишнього середовища тощо². Як лікувальний засіб він використовує змістовну діяльність, яка допомагає відновити уражені функції.

Працетерапія вважається однією з найбільш часто використовуваних методів терапії в закладах соціального обслуговування. Кузишин³ зазначає, що працетерапія базується на тому, що праця - це основна потреба, що відбивається на кінцевому продукті. Праця використовується для відсторонення розуму одержувача або для досягнення необхідного ступеня ресоціалізації. Працетерапія призначена для всіх вікових груп, особливо тих, хто має труднощі у здійсненні діяльності з урахуванням певних фізичних обмежень.

Визначення ерготерапії та її цілей

Визначення працетерапії постійно змінюється в процесі свого розвитку, оскільки це було зумовлено відображенням змін стосовно медичної практики, а також самої працетерапії. Назва ерготерапія походить від грецького слова *ergon*, що означає працю і терапію при перекладі зцілення, тобто дослівний переклад - це зцілення працею. Це сучасний інноваційний метод лікування. З цілісного погляду ми можемо визначити термін ерготерапія як складний процес, що включає декілька компонентів, і важко визначити зміст у всіх сферах практики. Термін трудотерапія, такий як ерготерапія, часто розуміється також включений до Закону №. 448/2008 Зб. щодо соціальних служб у пункті 23, де зазначено, що це професійна діяльність, спрямована на набуття трудових звичок та навичок фізичної особи при здійсненні трудової діяльності, під професійним керівництвом з метою відновлення, підтримання або розвитку їх фізичних, розумових та працездатних здібностей та їх інтеграції в суспільство. Чеська асоціація ерготерапевтів⁴ використовує визначення ерготерапії як "професії, яка за допомогою значного працевлаштування прагне зберегти та використовувати здібності особистості, необхідні для ведення нормальної повсякденної, трудової, дозвіллевої та розважальної діяльності людей. Зайнятість відноситься до тих видів діяльності, які людина здійснює протягом свого життя і сприймаються як частина його способу життя та самобутності ». За даними Всесвітньої федерації ерготерапевтів, ерготерапія - це професія, яка спрямована на зміцнення здоров'я та добробуту людини через працевлаштування. Її основна мета - дозволити людям брати участь у повсякденних заходах. Ерготерапевти досягають цієї мети, намагаючись допомогти людям, збільшуючи їх шанси на включення, участь чи адаптацію до середовища, що сприяє активному розвитку людини ».

Корманік⁵ зазначає, що головна мета ерготерапії - це насамперед допомога людям різного віку, зміцнення їх здоров'я та загального самопочуття, а також розвиток їхніх здібностей. Автор виділяє цілі короткочасної ерготерапії,

¹ KRIVOŠIKOVÁ, M. 2011. Úvod do ergoterapie. Praha. 1. vydanie. ISBN 978-80-247-2699-1.

² BELOVIČOVÁ, M., VANSAC, P. 2019. *Selected aspects of medical and social care for long-term ill*, Towarzystwo Słowaków w Polsce Zarząd Główny, Kraków 2019, 153 s. ISBN: 978-83-8111-109-6.

³ KUZYSIN, B. 2015. *Oneiro v terapii umením*. Prešov 1. vydanie. ISBN 978-80-555-1377-5.

⁴ ČESKÁ ASOCIÁCIA ERGOTERAPEUTOV. 2008. [cit. 22.8.2019]. Dostupné z: <http://www.ergoterapie.cz/Page.aspx?PageID=1>

⁵ KORMANIK, M. 2016. *Význam a využitie ergoterapie v sociálnej práci*. In: *Nová sociálna edukácia človeka V*. Dostupné z: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Husar7/subor/Kormanik.pdf> [cit. 22.8.2019]

які виражають досягнення основних очікуваних результатів терапії, спрямовані на підтримання, розвиток, підтримку або компенсацію втрати здібностей, чи то в галузі сенсомоторної, когнітивної, розумової чи соціальної. Довгострокові цілі - це досягнення сприятливого рівня та рівноваги індивіда у виконанні самообслуговування, праці та дозвілля, що сприятиме одужанню та покращенню почуття суб'єктивного благополуччя.

Коціова та Пелегрінова⁶ повідомляють, що ерготерапія – це будь-яка вдало підібрана психічна та фізична активність, яка передбачає різні методи лікування. Її завдання полягає в тому, щоб набуті навички отримувач може використовувати в практичній щоденній діяльності. З цією метою ми використовуємо умовну та цілеспрямовану ерготерапію, тренування з самозабезпечення цілющості, ерготерапію перед роботою та ергодіагностику.

Метою ерготерапії є досягнення самостійності та незалежності в домашньому, робочому та соціальному середовищі, тим самим підвищуючи якість життя особистості. Ми орієнтуємось на самообслуговування, прибиральні роботи. Окремі сфери застосування ерготерапії на практиці включають, наприклад, будинки соціального захисту, постільні принадлежности, просте приготування їжі, розподіл столових приборів та харчування, а також будь-яку незначну допомогу для інших людей, які страждають від тяжких фізичних вад. Мотивація та похвала, що індивіди можуть щось зробити самостійно та керувати цим, є великою нагородою для них. Правильна мотивація - це шлях до успіху в процесі зцілення. Існує кілька стимулів, які впливають на реципієнтів у процесі лікування. Ми можемо включити підвищений рівень участі у потребі прийняття рішень щодо безпеки та безпеки⁷.

Вимоги до ерготерапевта

Ерготерапевт - експерт, член багатодисциплінарної групи, яка працює в галузі охорони здоров'я чи соціальних служб. За словами Єлінкової⁸, професія працетерапевта відповідає таким вимогам:

- конкретні знання з професії та практики;
- знання теорії, яка пояснює філософію та цінність професії;
- самостійність, що визначає правила професії та відповідність стандартам;
- етична відповідальність, яка керує працетерапевтом і тим самим захищає реципієнта.

Найважливішими завданнями ерготерапевта є:

- проведення ергодіагностики, яка аналізує діяльність індивіда, оцінює його сенсомоторику, гнучкість, рухливість та світосприйняття,
- робота з іншими професіоналами, які рекомендують відповідне професійне включення людей з обмеженими можливостями,
- реабілітує функції сприйняття та практикує розвиток комунікаційних та соціальних навичок,
- пропонує компенсаційні та технічні посібники, здійснює навчання в напрямку правильного використання посібників,
- надає поради та рекомендації щодо адаптації та компенсації фізичних вад,
- допомагає інвалідам планувати дозвілля,
- складає короткотерміновий або довгостроковий план ерготерапії, потім застосовує певні кроки, прийоми та методи (індивідуальну або групову ерготерапію)⁹.
- допомогти звільнити клієнта від розумової відсталості, підкреслити та наголосити, що життя – це найвища людська цінність і що його потрібно прийняти як найвищий дар та боротися з негараздами долі¹⁰.

Ерготерапія та її фази

Ерготерапія як професія орієнтована на рівновагу, природність, форми та контекст зайнятості в житті індивіда. Предметом цієї галузі є розгляд того, як інвалідність та захворювання впливають на можливості, які впливають на реципієнта в їх повсякденному житті, і як досягти балансу між можливостями людини, потребами діяльності та впливом на навколишнє середовище. У кожного є необхідність виконувати ті дії, які хочеться чи потрібно робити. Якщо людина не може реалізувати свої бажання і не може повноцінно займатися повсякденною діяльністю, це може призвести до уповільнення розвитку, збільшення залежності від оточення, втрати функціональної діяльності та загального погіршення якості життя. Для усунення цих негативних наслідків втрати працездатності ерготерапія використовує осмислену діяльність як засіб терапії.

⁶ KOCIOVÁ, K. - PEREGRINOVA, Z. 2003. Fyzioterapia v geriatrii. Martin: Osvete 2003. 63 s. ISBN: 80-8063-132-8.

⁷ POPOVIČOVÁ, M., VANSÁČ, P., PRISTÁŠOVÁ, K. 2017. Motivácia sestier k autonómnej ošetrovateľskej praxi. In *MEDSTAT 2017. Monografia s tematickým zameraním na medicínsku štatistiku*. Ružomberok : MedStato.z. 2017. s 133-146. ISBN 978-80-972293-1-3.

⁸ JELÍNKOVÁ, J. et al. 2009. Ergoterapie. Praha: Portál, 2009. 272 s. ISBN: 978-80-7367-5837.

⁹ MULLER, O. a kol. 2014. Terapie ve speciální pedagogice. Praha 2. přepracované vydání. ISBN 978-80-247-4172-7.

¹⁰ BELOVIČOVÁ, M., VANSÁČ, P. 2019. *Selected aspects of medical and social care for long-term ill*, Towarzystwo Słowaków w Polsce Zarząd Główny, Kraków 2019, 153 s. ISBN: 978-83-8111-109-6.

З точки зору соціальної роботи впровадження ерготерапії найчастіше здійснюється в будинках соціальних служб, дитбудинках, притулках, будинках на півдорозі, спеціалізованих закладах, а також у спеціальних початкових школах. У сфері соціальних послуг її найчастіше використовують люди похилого віку, люди з особливими потребами (аутисти), люди, які мають соматичні, психічні або психологічні проблеми. Ерготерапія має дуже широке поле діяльності. Тут використовується особливо умовна працетерапія, завдання якої - відвернути увагу одержувача від несприятливого впливу його теперішнього стану. Ерготерапія повинна слугувати за допомогою значущих та різноманітних заходів для підтримки самодостатності, активного дозвілля та соціальної взаємодії та реалізації індивіда.

У цьому процесі ми стикаємося з наступними фазами. Це фаза оцінювання, планування, яка створює коротко- чи довгострокові цілі, фактичну реалізацію терапевтичних програм і, нарешті, фазу остаточної оцінки всього процесу ерготерапії. Весь процес супроводжується використанням різних методів, таких як спостереження, тести, співбесіда, шкали оцінювання, а також консультації з важливими для індивіда особами. Сама експертиза включає належну оцінку результативності (роботи та дозвілля), складових діяльності (когнітивної, соціальної, розумової) та змісту виконання (різниця між хронологічним та ментальним віком - часовим аспектом та екологічним аспектом - соціальним, фізичним).

Висновки

Велику користь ерготерапії можна побачити в її широкій орієнтації на людей різного віку, з різними видами обмежень. Роль працетерапії полягає в мотивації реципієнтів до роботи, зміцнення їх дрібної моторики та розвитку їхньої уяви. Ерготерапія покращує якість життя особистості, а деякі автори зазначають, що вона також може запобігти виникненню соціально-патологічних явищ, а також змусити реципієнта використовувати активніше власні здібності.

Дата надходження рукопису до редакції: 17.09.2019 р.